

Ορθόδοξος Συναξαριστής :: <https://www.saint.gr>

Σύναξη των Οσίων Κολλυβάδων Πατέρων, των εκ του Αγιωνύμου Άθωνος ορμωμένων

Επισκεφτείτε τον ιστοχώρο μας στην διεύθυνση: <http://www.saint.gr/4361/saint.aspx> για περισσότερες πληροφορίες για τον βίο (ονόματα, βίντεο, ακολουθίες, φωτογραφίες κτλ) καθώς και για τυχών ενημερώσεις - διορθώσεις.

Τελευταία ενημέρωση βιογραφίας: 30/4/2015 10:31:00 μμ
Δημιουργία εγγράφου: 16/05/2026 21:20:35

Σύνοψη

Τύπος εορτής: Εορτάζει 6 ημέρες μετά το Άγιο Πάσχα.

Ημ/νια Βίου: 30/4/2015 10:31:00 μμ

Βιογραφία

Γένηθε ὑμῖν ὁ Ἄθως Κολλυβάδες,
Νύμφη δὲ Χριστοῦ, νῦν Ἐκκλησία χαίρει

Σπείραντες Θεοῦ τὴν γνῶσιν Κολλυβάδες,
δράγματα ζωῆς ἐθέρισαν ἀφθόνως

Ἡμέρα Λαμπρᾶς καταπαύσεως δεῦτε
ἐργάτας φωτός στέψωμεν Κολλυβάδας.

Στην ιστορία της Εκκλησίας μας το Πνεῦμα το Ἅγιο αναδεικνύει κάποιες πνευματικές προσωπικότητες, οι οποίες όχι μόνο χαρακτηρίζουν την εποχή τους, αλλά και γίνονται φωτεινοί φάροι για τις επερχόμενες γενεές. Γι' αυτό ατενίζοντας προς αυτούς μπορούμε και εμείς, οι «εις τους εσχάτους καιρούς καταντήσαντες», να διαπλεύσουμε ακίνδυνα, «αβρόχοις ποσί» την θάλασσα των πειρασμών, των παθῶν, των πλανῶν του διαβόλου και να φθάσουμε στο λιμάνι της «όντως ζωῆς», της απαθείας, του «σαββατισμοῦ»· να επιτύχουμε την σωτηρία μας. Τέτοιοι ἦταν οι Τρεις Ἱεράρχες (βλέπε 30 Ιανουαρίου), ο ἅγιος Μάξιμος ο Ομολογητής (βλέπε 21 Ιανουαρίου), ο ἅγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος (βλέπε 12 Οκτωβρίου), ο ἅγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς (βλέπε 14 Νοεμβρίου), οι Κολλυβάδες Πατέρες.

Η εμφάνιση των Κολλυβάδων κατά τον 18ο μ.Χ. αἰώνα στον αγιορειτικό και ευρύτερα τον ελλαδικό χώρο, προκαλεί μία δυναμική επιστροφή στις ρίζες της Ορθοδόξου Πατερικής Παραδόσεως.

Οι φορεῖς αὐτῆς τῆς Ορθοδόξου Παραδόσεως ονομάσθηκαν ειρωνικά ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους τοὺς στο Ἅγιον Ὄρος Κολλυβάδες, ἐξαιτίας τοῦ ὅτι ἀντέδρασαν στὴν ἀντιπαραδοσιακὴ μεταφορὰ τῆς τελέσεως τῶν μνημοσύνων ἀπὸ τὸ Σάββατο στὴν Κυριακὴ, γιὰτὶ σωστὰ ἐκτίμησαν ὅτι προσβάλλεται ἔτσι ὁ ἀναστάσιμος καὶ πανηγυρικός χαρακτήρας τῆς ἡμέρας.

Συγκεκριμένα ἡ ἀφορμὴ δόθηκε ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς τῆς αγιορειτικῆς Σκήτης τῆς Ἁγίας Ἀννης. Τὸ 1754 μ.Χ. οἱ Ἀγιαναννίτες μοναχοὶ ἐργάζονταν γιὰ τὴν ἀνοικοδόμηση τοῦ Κυριακοῦ (τοῦ κεντρικοῦ Ναοῦ τῆς Σκήτης). Ἀλλὰ ἐπειδὴ ἔπρεπε νὰ ἐργάζονται καὶ τὸ Σάββατο, πήραν τὴν ἀπόφαση νὰ μὴν τελοῦν τὰ μνημόσυνα τῶν κεκοιμημένων τὸ Σάββατο σύμφωνα με τὴν παράδοση ποὺ ἴσχυε σὲ ὅλο τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀλλὰ τὴν Κυριακὴ μετὰ τὴν Θεία Λειτουργία. Ἡ ἀπόφαση αὐτή, ποὺ ἐρχόταν σὲ ἀντίθεση με τὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση, σκανδάλισε τὸν ἱεροδιάκονο Νεόφυτο Καυσοκαλυβίτη, ποὺ ἦταν τότε καθηγητὴς στὴν Ἀθωνιάδα Σχολή – τὴν ὁποία προσφάτως, τὸ 1749 μ.Χ., εἶχε ἰδρύσει ἡ Ἱερά Μονὴ Βατοπαιδίου – καὶ ἀρχισε δογματικὸ ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Ἀγιαναννιτῶν. Ὁ ἱεροδιάκονος Νεόφυτος ἦταν ὁ πρωτουργός τοῦ κινήματος τῶν Κολλυβάδων.

Βέβαια η τέλεση των μνημοσύνων ήταν μία μικρή λεπτομέρεια μέσα στο όλο ανακαινιστικό και παραδοσιακό έργο των Κολλυβάδων. Απλώς τονίσθηκε και διογκώθηκε εσκεμμένα από τους αντιπάλους τους, τους λεγομένους Αντικολλυβάδες ή Φιλελευθέρους, ώστε όχι μόνο να αποκρυσταλλωθεί η όλη τους προσφορά, αλλά και να συκοφαντηθούν οι ίδιοι, γιατί ασχολούνταν με μικρά και ασήμαντα πράγματα, όπως είναι δήθεν τα μνημόσυνα και τα κόλλυβα. Αλλά και οι Μακκαβαίοι (βλέπε 1 Αυγούστου) για μία μικρή λεπτομέρεια, για το ότι δεν υπήκουσαν στον βασιλιά Ναβουχοδονόσορα και δεν έφαγαν χοιρινό κρέας που το απαγόρευε η παράδοση των Πατέρων τους, υποβλήθηκαν σε φρικτά μαρτύρια και έγιναν Μάρτυρες και γνήσιοι ομοληγητές της πίστεως των Πατέρων· τους οποίους τιμούμε ως Αγίους της Εκκλησίας μας. Ο ομολογιακός χαρακτήρας της ορθοδόξου πίστεώς μας εκφράζεται όχι μόνο στο δογματικό επίπεδο, αλλά και στο ηθικό και γενικότερα το παραδοσιακό.

Άλλη αφορμή για την εμφάνιση των Κολλυβάδων δόθηκε με την έκδοση δύο βιβλίων, του πρώτου το 1777 μ.Χ. και του δεύτερου το 1783 μ.Χ., τα οποία αναφέρονταν στην ανάγκη της συχνής θείας Μεταλήψεως και προερχόταν από τον κύκλο των Κολλυβάδων. Το δεύτερο βιβλίο, του οποίου συγγραφείς είναι ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης (βλέπε 14 Ιουλίου) και ο άγιος Μακάριος ο Νοταράς επίσκοπος Κορίνθου (βλέπε 17 Απριλίου), καταδικάσθηκε από το Πατριαρχείο το 1785 μ.Χ., γιατί δήθεν δημιουργούσε σκάνδαλα και διχόνοιες. Αργότερα όμως το ίδιο το Οικουμενικό Πατριαρχείο πρόβαλε το βιβλίο αυτό ως ψυχωφελές και σωτήριο και με Πατριαρχικό και Συνοδικό γράμμα αθώωσε τους συγγραφείς του.

Μαζί με τον ιεροδιάκονο Νεόφυτο Κουσοκαλυβίτη συντάχθηκαν αρχικά οι διδάσκαλοι της Αθωνιάδος Σχολής, άγιος Αθανάσιος ο Πάριος (βλέπε 24 Ιουνίου), Χριστόφορος ο Προδρομίτης ο εξ Αρτης και οι ιερομόναχοι Αγάπιος ο Κύπριος, Ιάκωβος ο Πελοποννήσιος, Παρθένιος ο αγιογράφος και Παΐσιος ο καλλιγράφος. Αργότερα προστέθηκαν και ο Νικόδημος ο Αγιορείτης, ο μεγάλος άγιος και σοφός διδάσκαλος του Γένους· ο άγιος Μακάριος επίσκοπος Κορίνθου, που καταγόταν από την επιφανή οικογένεια των Νοταράδων· ο ιερομόναχος Διονύσιος ο Σιατιστέας, πνευματικός της Βατοπαιδινής Σκήτης του Αγίου Δημητρίου, και ο υποτακτικός του ιερομόναχος Ιερόθεος, ο πνευματικός του Αγίου Όρους στο Πρωτάτο.

Οι κύριοι εκφραστές του κινήματος των Κολλυβάδων, οι οποίοι δημιούργησαν μία φιλοκαλική αναγέννηση τον 18ο μ.Χ. αιώνα στην Ορθόδοξη Εκκλησία, ήταν ο Αθανάσιος ο Πάριος, ο Νικόδημος ο Αγιορείτης και ο Μακάριος Κορίνθου, ο Νοταράς. Αυτοί λόγω της προσφοράς και δραστηριότητός τους, αλλά περισσότερο λόγω της οσίας και υποδειγματικής Πατερικής βιοτής τους, δικαίως συγκαταριθμήθηκαν στην χορεία των Αγίων της Εκκλησίας μας.

Περί της τελέσεως των μνημοσύνων συνήλθαν δύο Σύνοδοι. Η πρώτη με εντολή του Πατριαρχείου έγινε στην Ιερά Μονή Κουτλουμουσίου του Αγίου Όρους το 1774 μ.Χ. και συμμετείχαν δύο πρώην πατριάρχες, οκτώ άλλοι αρχιερείς και 200 περίπου μοναχοί. Η Σύνοδος αναθεμάτισε τους Κολλυβάδες. Η δεύτερη Σύνοδος έγινε στην Κωνσταντινούπολη το 1776 μ.Χ. επί οικουμενικού πατριάρχου Σωφρονίου Β΄ και συμμετείχαν ο πατριάρχης Ιεροσολύμων Αβραάμιος και άλλοι 16 αρχιερείς. Η Σύνοδος αφόρισε τους αρχηγούς των Κολλυβάδων – μεταξύ των οποίων συγκαταλεγόταν και ο ιερομόναχος Αγάπιος ο Κύπριος – ενώ εδίωξε και εξόρισε τον άγιο Αθανάσιο τον Πάριο. Το 1785 μ.Χ. ο πατριάρχης Γαβριήλ ο Δ΄ αθώωσε τον άγιο Αθανάσιο. Η τελική δικαίωση όμως των Κολλυβάδων και για το θέμα των μνημοσύνων και την συχνή θεία Μετάληψη έγινε αρκετά αργότερα, τον Αύγουστο του 1819 μ.Χ., από τον πατριάρχη Γρηγόριο τον Ε΄ (βλέπε 10 Απριλίου).

Οι Αντικολλυβάδες–Φιλελεύθεροι χρησιμοποίησαν όλα τα αθέμιτα μέσα κατά των Κολλυβάδων· τις διαβολές, τις κατηγορίες, τις συκοφαντίες· έφθασαν ως και στην διάπραξη φόνων. Οι Αγιαναννίτες κάλεσαν κάποιον αρχιεπιστή της εποχής, τον καπετάν Μάρκο, για να φονεύσει τέσσερις Κολλυβάδες: Τον καλλιγράφο ιερομόναχο Παΐσιο και τον Γέροντά του Θεοφάνη, τον ιερομόναχο Αγάπιο τον Κύπριο και τον ιερομόναχο Γαβριήλ. Και ο ληστής κατάφερε και έπνιξε τους δύο από αυτούς, τον ιερομόναχο Παΐσιο και τον Γέροντα Θεοφάνη.

Η διδασκαλία των Κολλυβάδων ήταν ακραιφνώς Πατερική. Κύριο μέλημά τους ήταν να πείσουν με τον λόγο και με όλο το βίωμά τους τους πιστούς, ώστε να ζήσουν την εσωτερική εν Χριστώ ζωή. Τα θέματα στα οποία εντόπιζαν τον αγώνα τους αφορούσαν την θεία Λατρεία. Ήταν φιλακόλουθοι και συνιστούσαν την τακτική θεία Εξομολόγηση, την συχνή συμμετοχή των πιστών μετά από συνεχή πνευματικό αγώνα και προετοιμασία στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Προέτρεπαν στην αυστηρή τήρηση του εκκλησιαστικού τυπικού, που εξασφαλίζει την πνευματική ισορροπία στην ζωή της Εκκλησίας. Επίσης συνιστούσαν την μελέτη Πατερικών κειμένων, η οποία βοηθά τον πιστό στην διαμόρφωση γνησίου Πατερικού φρονήματος. Ιδιαίτερα οι τρεις άγιοι Κολλυβάδες, Νικόδημος ο Αγιορείτης, Αθανάσιος ο Πάριος, Μακάριος ο Νοταράς, ερμήνευσαν κείμενα της Αγίας Γραφής και των Πατέρων της Εκκλησίας μας, έγραψαν βίους και συνέταξαν Ακολουθίες Αγίων, ακόμη και σχολικά εγχειρίδια Γραμματικής, Ρητορικής, Φιλοσοφίας. Πολλοί Κολλυβάδες αντέγραψαν μάλιστα έργα θύραθεν συγγραφέων, μετέφρασαν σύγχρονους Δυτικούς φιλοσόφους, δεν φοβήθηκαν την επαφή με την νεωτερικότητα είτε προσλαμβάνοντας στοιχεία και μεθόδους που εναρμονίζονταν με την Πατερική διδασκαλία είτε επικρίνοντας αυτήν έντονα. Ο σοφός Ευγένιος Βούλγαρης – που κάλλιστα μπορεί να συνταχθεί μαζί με τους Κολλυβάδες Πατέρες, αν και δεν συμμετείχε ενεργά στο κίνημα, αφού μετά το 1762 μ.Χ. βρίσκεται εκτός του ελλαδικού χώρου (Λειψία και κατόπιν Ρωσία)– ήταν βαθύς γνώστης και κριτικός αποτιμητής των πνευματικών ρευμάτων της εποχής του μέσα στο φως της Πατερικής παραδόσεως.

Αυτό που προείχε για τους Κολλυβάδες ήταν να φωτισθεί το υπόδουλο Γένος και να σταθεί στην πίστη και στις παραδόσεις των Πατέρων, να διασωθεί ο ελληνορθόδοξος πολιτισμός και ο κατά Χριστόν τρόπος ζωής. Ο άγιος Νικόδημος έγραψε 25 ογκώδη συγγράμματα. Μεταξύ αυτών ξεχωρίζει το Συμβουλευτικόν Εγχειρίδιον, που το έγραψε όταν ήταν εξόριστος στο νησί Σκυροπούλα, και ενώ η εκεί διαβίωσή του ήταν πλήρης δυσκολιών και ταλαιπωριών, με στέρηση και των απαραίτητων για τις βιοτικές του ανάγκες – και φυσικά βιβλίων. Χρησιμοποιεί από μνήμης πλήθος Πατερικών χωρίων για την συγγραφή του βιβλίου του· κάτι το οποίο αποδεικνύει την Χάρη και την απέραντη μνήμη του μεγάλου αυτού Πατρός. Το σύγγραμμα αυτό αποτελεί ένα εγκόλπιο για τον πιστό που θέλει να βιώσει την εν Χριστώ πνευματική ζωή, πραγματεύεται για την φυλακή των αισθήσεων, την νοερά προσευχή και για όλα όσα συντελούν στην τελειοποίηση του έσω ανθρώπου. Ο άγιος Αθανάσιος ο Πάριος, που χαρακτηρίστηκε ως ο μαχητικότερος των Κολλυβάδων, έγραψε 53 συγγράμματα. Πολέμησε ιδιαίτερα τον αθειστικό Βολταιρισμό· την πλάνη που προσπαθούσε να εισέλθει και στον ελλαδικό ορθόδοξο χώρο με το πρόσχημα του Διαφωτισμού, της φυσικής θρησκείας, του ορθολογισμού, και που ενέκρυβε την αθεΐα.

Επίσης οι Κολλυβάδες ήταν οι πνευματικοί καθοδηγητές των Νεομαρτύρων. Αυτοί προετοίμαζαν και τόνωναν ψυχολογικά στον δρόμο του μαρτυρίου, ιδιαίτερα αυτούς που είχαν πρωτύτερα αρνηθεί την πίστη τους, αλλά μετανοημένοι και έμπλεοι θείου έρωτος ζητούσαν διακαώς και επέμεναν να προχωρήσουν στο μαρτύριο. Ο άγιος Μακάριος ο Νοταράς «γύμνασε πνευματικά» και συντέλεσε ώστε να ανάψει το «θείον πύρ» της προς τον Χριστόν αγάπης στις καρδιές τριών μεγάλων Νεομαρτύρων· του Πολυδώρου (βλέπε 3 Σεπτεμβρίου), ο οποίος καταγόταν από την Λευκωσία, του Θεοδώρου του Βυζαντίου (βλέπε 17 Φεβρουαρίου) και του Δημητρίου του Πελοποννησίου (βλέπε 14 Απριλίου). Το αίμα των Νεομαρτύρων αποτέλεσε το ευώδες θυμίαμα ενώπιον του Θεού και επέφερε την λύτρωση για το υπόδουλο Γένος. Ο άγιος Νικόδημος συγκέντρωσε πολλά από τα μαρτύρια αυτά στο βιβλίο του, «Νέον Μαρτυρολόγιον».

Το αναγεννητικό κίνημα των Κολλυβάδων είχε αποφασιστικές επιδράσεις στην τόνωση και ενίσχυση της παιδείας του υποδούλου Γένους και στην διατήρηση της αυτοσυνειδησίας του, όχι μόνον απέναντι των Οθωμανών κατακτητών, αλλά και απέναντι των δυτικών ιεραποστόλων (μισσιονάρων) που όργωναν τις ορθόδοξες χώρες, ασκώντας προσηλυτισμό με αθέμιτα μέσα, προπάντος όμως εκμεταλλευόμενοι την αμάθεια, την δουλεία και την φτώχεια των Ορθοδόξων πιστών. Ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός (βλέπε 24 Αυγούστου) έλεγε ότι ο Θεός για το δικό μας καλό επέτρεψε να σκλαβωθούμε στους Τούρκους και όχι στους Φράγκους, γιατί αυτοί θα μας έβλαπταν την πίστη. «Ο δε Τούρκος», τόνιζε ο πατρο-Κοσμάς, «άσπρα άμα του δώσης, κάμνεις ό,τι θέλεις».

Οι Κολλυβάδες προκάλεσαν την ησυχαστική αναγέννηση του Αγίου Όρους, ήταν φορείς της Πατερικής παραδόσεως. Αυτοί εξέφραζαν την υπερχιλιετή ζωή και πορεία του Αγίου Όρους, σε αντίθεση με τους Αντικολλυβάδες οι οποίοι ήταν επηρεασμένοι από τον ευρωπαϊκό θεϊστικό Διαφωτισμό, που ήθελε την εκκοσμίκευση της Εκκλησίας και την αλλοίωση του ορθοδόξου μοναχισμού. Οι Αντικολλυβάδες είχαν ελλιπή πνευματική ζωή, έμεναν απλά σε έναν τύπο της μοναχικής ζωής, την λεγομένη «χονδροκαλογερική», και δεν βίωναν την θεία Χάρη μέσα από την Ορθόδοξη παράδοση. Γι' αυτό εξάλλου ήταν αντίθετοι στις μακρές Ακολουθίες, στην συχνή θεία Μετάληψη και Εξομολόγηση, στην προγραμματισμένη πνευματική μελέτη, στην νοερά εργασία, στην αδολεσχία με την ευχή του Ιησού. Δεν είχαν εσωτερική πνευματική ζωή. Οι Κολλυβάδες Πατέρες δικαίωναν την ύπαρξη του Αγίου Όρους, ως φορέα της ακραιφνούς Πατερικής παραδόσεως. Στάθηκαν στην γραμμή των μεγάλων Πατέρων της Εκκλησίας μας – ιδιαίτερα των ησυχαστών και νηπτικών Πατέρων του 14ου μ.Χ. αιώνα – και δεν άφησαν να αλλοιωθεί ο ορθόδοξος μοναχισμός, όπως είχε ήδη αρχίσει να γίνεται στην Ρωσία επί τσάρου Πέτρου του Μεγάλου, του μεγάλου εραστού της Δύσεως που προώθησε τον εξευρωπαϊσμό της ορθοδόξου πίστεως και συμπληρώθηκε με την αντιμοναστική πολιτική της αυτοκράτειρας Αικατερίνης της Β΄.

Μολονότι οι Αντικολλυβάδες ήταν περισσότεροι σε αριθμό, χρησιμοποιούσαν, όπως είπαμε βίαια μέσα, είχαν δε πολλές φορές και την υποστήριξη ορισμένων πατριαρχών, εντούτοις δεν κατάφεραν να καταπνίξουν αυτό το κίνημα. Οι θέσεις των Κολλυβάδων υπέρ της Ορθοδόξου παραδόσεως και η νέα γενική αφυπνιστική κίνηση, που είχε ως βάση την αναβίωση του ησυχασμού, σύντομα διαδόθηκαν στην Θεσσαλονίκη, την Θεσσαλία, την Ήπειρο, την Πελοπόννησο και στα νησιά του Αιγαίου. Οι περισσότεροι Αγιορείτες Πατέρες που εξορίστηκαν ή αυτοεξορίστηκαν από το Άγιον Όρος μετέβησαν σε νησιά πλησίον του Αγίου Όρους, στο Αιγαίο Πέλαγος.

Ένας από τους εξορισθέντες Κολλυβάδες, ο ιερομόναχος Νήφων ο Χίος (βλέπε 28 Δεκεμβρίου) μαζί με άλλους τέσσερις μοναχούς, τους Γρηγόριο, Αγαθάγγελο, Ανανία, Ιωσήφ αφού πέρασαν για αρκετά χρόνια στην Σάμο, Πάτμο και Ικαρία πήγαν τελικά στην Σκιάθο, όπου ο Νήφων ίδρυσε την περίφημη Κοινοβιακή Μονή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου το 1794 μ.Χ., που αποτέλεσε το βασικότερο κέντρο των Κολλυβάδων εκτός του Αγίου Όρους. Σε αυτήν την Μονή γαλουχήθηκαν οι δύο Σκιαθίτες λογοτέχνες και πνευματικά αναστήματα των Κολλυβάδων, ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης (μετέπειτα μοναχός Ανδρόνικος) και ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης.

Ο άγιος Μακάριος ο Νοταράς περιφερόταν συνεχώς στα νησιά του Αιγαίου προς στηριγμό και μετάδοση του Πατερικού πνεύματος στον λαό του Θεού, και ιδίως στην νήσο Χίο μαζί με τον άγιο Αθανάσιο τον Πάριο.

Ο μακάριος Γέροντας Ιερόθεος άρχισε τον μοναχικό του βίο από την Βατοπαιδινή Σκήτη του Αγίου Δημητρίου, όπου είχε ως Γέροντα τον πνευματικό της Σκήτης, Διονύσιο τον Σιατιστέα. Μετά τον θάνατο όμως του Γέροντός του και κατά την δεύτερη φάση διώξεως των Κολλυβάδων από τον Άγιον Όρος αναγκάζεται να φύγει από τον Αθωνα. Πηγαίνει στον Πόρο και στην Ύδρα, όπου ιδρύει την Ιερά Μονή του Προφήτου Ηλία. Ο αδελφός του Φιλόθεος γίνεται ο νέος κτίτορας της εγκαταλελειμμένης τότε Μονής της Ζωοδόχου Πηγής της Λογγοβάρδας στην Πάρο. Από αυτήν την Μονή προήλθε και ο άγιος ηγούμενός της, ο γνωστός μας Φιλόθεος Ζερβάκος.

Ο άγιος Αρσένιος ο Νέος μαζί με τον πνευματικό του πατέρα Δανιήλ έφυγαν από το Άγιον Όρος και πήγαν στα νησιά Πάρο, Σίκινο, Φολέγανδρο. Στην Πάρο ο άγιος Αρσένιος παρέμεινε στην Μονή του Αγίου Γεωργίου, όπου έγινε ηγούμενός της. Εκεί έζησε με πολύ χαρισματικό τρόπο, προσείλκυσε και ανέπαυσε πολλές ψυχές από την δυστυχία και την άγνοια που κυριαρχούσε τότε στο νησί.

Άλλες μορφές του 19ου μ.Χ. αιώνα, που ζυμώθηκαν με το πνεύμα των Κολλυβάδων και είχαν την δραστηριότητά τους στην Πελοπόννησο και στην Αθήνα, ήταν οι Κωνσταντίνος Οικονόμος, Κοσμάς Φλαμιάτος, Χριστόφορος Παναγιωτόπουλος (ο λεγόμενος Παπουλάκος), Ιγνάτιος Λαμπρόπουλος, άγιος Νικόλαος ο Πλανάς (βλέπε 2 Μαρτίου).

Επίσης και οι άλλες ορθόδοξες χώρες (Ρουμανία, Ρωσία) δέχτηκαν άμεσα ή έμμεσα, την ευεργετική επίδραση των Κολλυβάδων, όπως φαίνεται από την αναγέννηση του ησυχασμού στις χώρες αυτές. Κύριος μύστης, κατά τον 18ο μ.Χ. αιώνα, για τους συγχρόνους του Ρουμάνους και Ρώσους στην λησμονημένη Πατερική πνευματικότητα ήταν ο όσιος Παΐσιος Βελιτσκόφσκυ (βλέπε 15 Νοεμβρίου) που έζησε για 18 χρόνια στο Άγιον Όρος, στην Καψάλα και στην ιδρυθείσα υπό αυτού Σκήτη του Προφήτου Ηλία. Κατόπιν μετέβη στην Μολδαβία, την σημερινή Ρουμανία και έγινε ο γενάρχης των ασκητικών «Στάρετς», των οσίων εκείνων Ρώσων Γερόντων, οι οποίοι διά της αγίας τους ζωής και των κεχαριτωμένων λόγων τους στήριζαν όχι μόνο τους αγραμμάτους χωρικούς, αλλά και τους μεγαλύτερους διανοούμενους στις χώρες τους.

Το πνεύμα των Κολλυβάδων λειτούργησε κατά τον 19ο μ.Χ. αιώνα ως αντίσωμα, κατά του πνεύματος αλλοιώσεως του ορθοδόξου μοναχισμού που είχαν υιοθετήσει οι Δυτικίζοντες φορείς, πολιτικοί και θεολόγοι, όπως ο Αδαμάντιος Κοραής και ο αρχιμανδρίτης Θεόκλητος Φαρμακίδης.

Αλλά και στην σύγχρονη εποχή μας υποβόσκει ένα αντικολυβαδικό, αντιπατερικό πνεύμα. Η απειλή εκκοσμικεύσεως της Εκκλησίας μας είναι ένα απτό γεγονός. Πολλοί εισηγούνται να συντομευθούν οι Ακολουθίες, να τελείται στην απλή δημοτική γλώσσα η Θεία Λειτουργία, να περιορισθούν οι νηστείες και οι εορτές, να καταργηθεί το τέμπλο στους ναούς. Πολλοί θεωρούν πλάνη να ασκείται κανείς στην νοερά προσευχή, ή να κάνει κομποσχοίνι, να κοινωνεί συχνά....

Παράλληλα όλο και νέα θεολογικά ρεύματα δημιουργούνται, ενώ κάποια υφίστανται διαρκώς στην ζωή της Εκκλησίας, αλλά στην ουσία παρά την Εκκλησία. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι υπάρχουν κάποιες τάσεις στην θεολογία των ημερών μας, που αντικατοπτρίζουν και έναν αντίστοιχο τρόπο ζωής.

Πρώτη, αυτή των ευσεβιστών, ηθικιστών. Οι άνθρωποι αυτοί που υπήρχαν πάντοτε σε όλες τις εποχές δίνουν βαρύτητα στον τύπο, έχουν μία εξωτερικά ηθική ζωή, αλλά δεν γνωρίζουν ουσιαστικά τί σημαίνει καθαρότητα της καρδιάς. Μένουν στον τύπο και δεν εισχωρούν στην ουσία. Νομίζουν ότι η θέωση του ανθρώπου είναι ένα ηθικό γεγονός και όχι μία οντολογική κατάσταση, πραγματική μετοχή του ανθρώπου στις άκτιστες ενέργειες του Θεού.

Στην δεύτερη τάση κατατάσσονται αυτοί που εκφράζουν την λεγόμενη αισθητική θεολογία. Είναι άνθρωποι με υψηλή διάνοηση και κουλτούρα· άνθρωποι της τέχνης, της ποίησης, της μουσικής. Θέλουν να συνδέσουν την θεολογία με την τέχνη, ώστε η θεολογία να γίνει η θεραπαινίδα της τέχνης. Δηλαδή η θεολογία της Εκκλησίας μας να γίνει ποιητική, συγγραφική και μουσική. Ας τονίσουμε όμως ότι η Ορθοδοξία και συνεπώς η θεολογία δεν είναι τέχνη και πολιτισμός, αλλά παράγει τέχνη και πολιτισμό. Η οποιαδήποτε τέχνη και η ίδια η ζωή μας πρέπει να συνδέεται με την Εκκλησία και από εκεί να παίρνει «τό ύδωρ το ζών».

Τρίτη τάση είναι αυτή των παραδοσιαρχικών. Αυτοί επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους στον τύπο της Πατερικής παραδόσεως, αλλοιώνουν όμως την ίδια παράδοση στην πράξη. Δεν καταλαβαίνουν την Παράδοση ως οργανική και δυναμική συνέχεια της Εκκλησίας. Ταυτίζουν τον εαυτό τους με το ένδοξο παρελθόν της Παραδόσεως, δεν ζούν όμως αυτήν την Παράδοση. Είναι αυτοί που είναι γνώστες της ορθοδόξου θεολογίας, δεν την εφαρμόζουν όμως στην ζωή τους. Ομιλούν μόνον συνέχεια για επιστροφή στις παραδόσεις και τους Πατέρες, δεν έχουν όμως βιώσει την Θεία Χάρη, που είχε σκηνώσει στους Πατέρες και τους ενέπνεε σε κάθε λόγο και δραστηριότητά τους. Έτσι αποδεικνύονται κίβδηλοι, ή όπως θα έλεγε ο απόστολος Παύλος «κύμβαλα αλλαλάζοντα».

Στην τέταρτη τάση κατατάσσονται αυτοί που ομιλούν για παροντική θεολογία. Μετατοπίζουν το κέντρο βάρους από την θεολογία στην ανθρωπολογία και την κοινωνιολογία. Αυτοί πρεσβεύουν το τέλος της Πατερικής θεολογίας, και προσπαθούν να ομιλήσουν με νέα θεολογία για τα σύγχρονα προβλήματα της κοινωνίας, τα οποία νομίζουν ότι δεν μπορεί να τα επιλύσει η Πατερική θεολογία. Θεωρούν ότι ο λόγος της Εκκλησίας είναι κλειστός, στατικός και δεν πιστεύουν ότι αυτό που τροφοδοτεί την Εκκλησία είναι τα έσχατα· ότι μόνο με το πρίσμα της εσχατολογίας έχει νόημα και η ιστορία του κόσμου.

Παράλληλα όμως παρατηρείται σε πολλούς τα τελευταία χρόνια μία βαθύτερη γνώση της Πατερικής παραδόσεως, και προπάντων του ησυχασμού ως αυθεντικού, πρακτικού βιώματος. Το βίωμα αυτό, δεν είναι τίποτε άλλο παρά η εφαρμογή του Ευαγγελίου στην εποχή μας, η βίωση της θείας Χάριτος, που εξασφαλίζει στον άνθρωπο την καρποφόρα ένταξή του στο Σώμα της Εκκλησίας με πληρότητα αληθινής ζωής και αναφαίρετης χαράς κατά την κοινωνία του με τα άλλα πρόσωπα. Τότε ο άνθρωπος γίνεται εκκλησιολογική και ευχαριστιακή υπόσταση, αληθινό πρόσωπο κατ' εικόνα του απολύτου και αιωνίου προσώπου του Χριστού.

Μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι όσοι ανήκουν στις τέσσερις κατηγορίες που αναφέραμε έχουν μία διανοητική σχέση με τον Θεό, επαναπαύονται σε αυτήν και νομίζουν ότι γνωρίζουν τον Θεό. Δεν έχουν όμως επιτύχει την κοινωνία με τον Θεό, που σχετίζεται με την όλη τους ύπαρξη και κυρίως με την νοερά ενέργεια στην καρδιά τους, αλλά ούτε την ουσιαστική κοινωνία με τον συνάνθρωπο. Οι άγιοι Κολλυβάδες Πατέρες μας τόνιζαν ότι το πνευματικό κέντρο του ανθρωπίνου προσώπου είναι η καρδιά και όχι ο εγκέφαλος. Εκεί διαδραματίζονται όλα τα μυστήρια του αοράτου πολέμου, της αναγεννήσεώς μας, της ενοικήσεως της θείας Χάριτος. Ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης αναφέρει ότι η καρδιά του ανθρώπου είναι κέντρο φυσικό, παραφυσικό και υπερφυσικό. Ο ίδιος ο Χριστός μας αποκαλύπτει ότι η βασιλεία του Θεού «εντός ημών εστιν». Οι Κολλυβάδες επέμεναν στην συχνή θεία Κοινωνία, γιατί γνώριζαν ότι στο ευχαριστιακό Σώμα του Χριστού ενώνεται αρρήτως και αδιαίρετως η θεία με την ανθρώπινη φύση, βιώνεται το ομοούσιο της ανθρωπότητας, τελεσιουργείται το μυστήριο της θεώσεως.

Οι άνθρωποι που ζούν και προσφέρουν μία φαλκιδευμένη, νοθευμένη Ορθοδοξία, πρέπει να εναρμονισθούν με την ζωογόνο Πατερική παράδοση, που είναι αυτή των Κολλυβάδων του 18ου μ.Χ. αιώνα, των Ησυχαστών του 14ου αιώνα, των Πατέρων της Εκκλησίας μας. Οι Κολλυβάδες γίνονται έτσι και σήμερα πνευματικοί οδηγοί μας για την σωστή συνέχιση της πορείας μας μέσα στην αυθεντική Πατερική παράδοση.

Το πνεύμα των Πατέρων παραμένει πάντοτε το ίδιο. Ανάλογα όμως τις κοινωνικές, πολιτικές, πολιτισμικές συνθήκες κάθε εποχής οι Πατέρες βιώνοντας την θεία Χάρη, την κοινωνία με τον προσωπικό Θεό διατυπώνουν και τις θέσεις τους κατά τον διάλογο με τα φιλοσοφικά, θρησκευτικά και κοινωνικά ρεύματα της εποχής τους. Η διατύπωση των δογμάτων και η ερμηνεία της οδού της μετανοίας διαμορφώνεται κάθε φορά με σύγχρονη και δυναμική ορολογία δίχως να αλλοιώνεται η ουσία του Ευαγγελικού κηρύγματος, που πάντοτε ήταν, «μετανοείτε, ήγγικε η βασιλεία των ουρανών».

Γέροντος Εφραίμ Βατοπαιδινού.

Λειτουργικά κείμενα

Απολυτίκιον

Ἦχος α΄. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Κολλυβάδων Πατέρων τὴν χορείαν τιμήσωμεν, Πνεύματος Ἁγίου τοὺς μύστας, οἰκονόμους τῆς χάριτος, Χριστοῦ τὸ Εὐαγγέλιον ἡμῖν, ἐδίδαξαν ἐν χρόνοις χαλεποῖς· καὶ ἀστέρες ὡς ὑπέρφωτοι τῶν ψυχῶν, τῆς πλάνης σκότος λύουσιν· χαίροις, τῶν θεοφόρων ἢ πλειάς, χαίρετε γένους στήριγμα, χαίρετε ἀληθείας οἱ πυρσοί, καὶ πίστεως ἐκφάντορες.

Κοντάκιον

Ἦχος δ΄. Ἐπεφάνης σήμερον.

Κατὰ χρέος ἅπαντες, τῶν Κολλυβάδων, τὴν χορείαν μέλψωμεν, τοὺς ἐν ὑστέροις τοῖς καιροῖς, τρανώς ἡμῖν ἐκδιδάξαντας· τῆς ἀληθείας, τὸ μέγα μυστήριον.

Ἄτερον Κοντάκιον

Ἦχος πλ. δ΄. Τῆ ὑπερμάχῳ.

Τῶν Κολλυβάδων τὸν χορὸν ἐγκωμιάσωμεν, τὸν ἐν ὑστέροις τοῖς καιροῖς μεγαουργήσαντα, ἐν σοφίᾳ καὶ συνέσει θεοκινήτῳ. Ἐκ τοῦ Ἄθωνος αἰθρίως ἀνατείλαντα, καὶ τὴν κτίσιν ὑπερκάλως ὠραΐσαντα· πόθῳ μέλποντες· Λόγου χαίρετε σάλπιγγες.

Μεγαλυνάριον

Χαίρετε Πατέρες θεοειδεῖς, Κολλυβάδες θεῖοι, Ἐκκλησία σάλπιγξ χρυσοῦ· χαίρετε οἱ πράξει, καὶ λόγῳ δαδουχοῦντες, πιστοὺς εἰς τὸ γινώσκειν, δόγματα ἅγια.

Ὁ Οἶκος

Ἄπρατον τοῦ Κυρίου καὶ ἀνώνητον χάριν ἐκτήσασθε σοφοὶ Κολλυβάδες· ἐν ὁσίοις τρόποις ἐπὶ γῆς καλῶς αὐτὴν ἐμπορευσάμενοι, καὶ ἄχρι βίου τελευτῆς ὑμῶν, ἐν ἀκριβεῖ συνέσει καὶ καρδίας καθαρότητι, φυλάξαντες ταύτην ἀμέμπτως. Διὸ καὶ χορηγεῖτε δαψιλεῖ χρηστότητι τὰς δωρεάς, τοῖς ἐπαινοῦσι τὰ ἐξάίρετα τῆς πολιτείας ὑμῶν ἔπαθλα, καὶ ψάλλουσιν ἀνεμποδίστως ταῦτα·

Χαίρετε ἔσοπτρα τῆς σοφίας·
χαίρετε ἄροτρα ἀληθείας.

Χαίρετε τοῦ θείου λόγου οἱ ἀκάματοι σπορεῖς·
χαίρετε θεολογίας οὐρανίου σκαπανεῖς.

Χαίρετε τοὺς ἐν τῇ πλάνῃ σώσαντες Χριστοῦ σαγήνη·
χαίρετε ψυχὰς πεινῶντων θρέψαντες δικαιοσύνη.

Χαίρετε Σταυρόν Κυρίου ἄραντες προθύμῳ γνώμῃ·
χαίρετε ζυγὸν τοῦ σκότους ἐκτινάξαντες ὡς κόνιν.

Χαίρετε Εὐαγγελίου οἱ κηρύξαντες τοὺς νόμους·
χαίρετε καρδίας δέει στέρξαντες θεσμοὺς πατρώους.

Χαίρετε τῆς ἡσυχίας τῆς καλλίστης ἐρασταί·
χαίρετε τοῦ Παραδείσου λαμπροφόροι οἰκισταί.

Κάθισμα

Ἦχος α'. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

(Μετά τήν α' στιχολογίαν)

Τάς σάλπιγγας Χριστοῦ, τάς ἠχούσας τῷ κόσμῳ, ζωῆς ἀληθινῆς, τόν θεόσδοτον νόμον, Πατέρας οὐρανόφρονας, Κολλυβάδας θαυμάσωμεν τούτοις χαίρετε, ἀπό καρδίας βοῶντες· τῆς ἀμείνονος, χαρᾶς ἡμᾶς κοινωνῆσαι, ἀξίους ποιήσατε.

Ἄτερον Κάθισμα

Ἦχος πλ. δ'. Τὸ προσταχθέν.

(Μετά τήν β' στιχολογίαν)

Τούς θεωρούς τῆς λαμπρᾶς φωτοχυσίας, καί κοινωνοῦντας τῆς ὑψίστης κληρουχίας, τοὺς ὡς Παῦλος τά κάλλη, οὐρανοῦ ὀρῶντας, Πατέρας τοὺς Κολλυβάδας οἱ γηγενεῖς, τιμῶντες ἐν ἔτησίοις ἑορτασμοῖς· πόθῳ κρείττονι εἶπωμεν, τῆς Ἀναστάσεως ἰδεῖν, ἡμᾶς καταξιώσατε· τήν ἀγήρω τερπνότητα.

Ἄτερον Κάθισμα

Ἦχος δ' Κατεπλάγη Ἰωσήφ.

(Μετά τόν Πολυέλεον)

Τά κειμήλια πιστοῖ, τῶν θεοσδότην δωρεῶν, καί χαρίτων δαψιλῶν, τοὺς πληρεστάτους ποταμούς, τοὺς Κολλυβάδας Πατέρες μεγαλυνοῦμεν. Τούτων τήν πολλήν ἐκθειάζοντες, δόξαν ἐκ Θεοῦ, ἦν ἐκτήσαντο· ὅτι φθαρτῶν ἠλόγησαν ἐμφρόνως, ἵνα Κυρίῳ ἀρέσωσιν· Αὐτῶν ζηλοῦντες τήν πολιτείαν, τῶν κακῶν ἀποστῶμεν.

Ἄτερον Κάθισμα

Ἦχος πλ. δ'. Ἀνέστης ἐκ νεκρῶν.

Πατέρων Ἱερῶν, Κολλυβάδων τήν μνήμην, αἰνέσωμεν πιστοῖ, χαρμονικῶς βοῶντες· χαίρετε μαργαρίτες, τῆς Ἐκκλησίας οἱ πολυτίμητον χαίρετε, εὐλογίας· τῆς οὐρανοῦ πηγαί ἀθόλωτοι, Θεοφανείας ἔσοπτρα λαμπρά, καί φίλοι τῆς σοφίας.

Αγιογραφίες / Φωτογραφίες

Σύναξη των Οσίων Κολλυβάδων
Πατέρων, των εκ του Αγιονύμου
Άθωνος ορμωμένων

Σχετικά κείμενα

1. [Ακολουθία Οσίων Κολλυβάδων Πατέρων](#)

Σχετικές συνδέσεις

1. [Όσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης ο σοφός διδάσκαλος της εκκλησίας](#)
2. [Άγιος Μακάριος Αρχιεπίσκοπος Κορίνθου](#)
3. [Όσιος Αθανάσιος ο Πάριος](#)
4. [Άγιος Γρηγόριος Ε' Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως](#)
5. [Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός](#)
6. [Όσιος Νήφων ο νέος Κοινοβιάρχης](#)
7. [Άγιος Νικόλαος ο Πλανάς](#)
8. [Όσιος Παΐσιος Βελιτσκόφσκυ](#)

Παραπομπές

1. [Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου του Νέου](#)
2. [ΠΗΓΗ ΖΩΗΣ - ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΟ INTERNET](#)
3. [ΠΗΓΗ ΖΩΗΣ - ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΟ INTERNET](#)
4. [VOUTSINASILIAS](#)